ספירה ביממא היא: וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר: מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא [1]ויקרא אלהים לאור יום למאיר ובא קראו יום אלא מעתה ולחשך קרא לילה [למחשיך ובא קרא לילה] הא קיי"ל דעד צאת הכוכבים לאו לילה הוא אלא אמר רבי זירא מהכא [2]ואנחנו עושים במלאכה וחצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים ואומר [3](והיה) לנו הלילה (למשמר) מאי ואומר וכ"ת משעלה עמוד השחר לאו יממא ומכי ערבא שמשא ליליא ואינהו מקדמי ומחשכי ת"ש (והיה) לנו הלילה משמר והיום מלאכה: **מתני'** [א]כל היום כשר לקריאת המגילה [ב]ולקריאת ההלל [ג]ולתקיעת שופר ולנטילת לולב [ה]ולתפלת המוספין ולמוספין ולוידוי הפרים ולוידוי מעשר ולוידוי יוהכ"פ לסמיכה לשחיטה לתנופה להגשה לקמיצה ולהקטרה למליקה ולקבלה ולהזיה ולהשקיית סוטה ולעריפת העגלה ולטהרת המצורע כל הלילה כשר לקצירת העומר ולהקטר חלבים ואברים זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה: **גמ'** מנלן דאמר קרא [4]והימים האלה נזכרים ונעשים לקריאת ההלל דכתיב [5]ממזרח שמש עד מבואו (רבי יוסי) אומר [6]זה היום עשה ה' ולנטילת לולב דכתיב [7]ולקחתם לכם ביום הראשון ולתקיעת שופר דכתיב [8]יום תרועה יהיה לכם ולמוספין דכתיב [9]דבר יום ביומו ולתפלת המוספין כמוספין שויוה רבנן ולוידוי פרים דיליף כפרה כפרה מיום הכפורים דתניא גבי יוה"כ [10]וכפר בעדו ובעד ביתו בכפרת דברים הכתוב מדבר וכפרה ביממא הוא דכתיב [11]ביום הזה יכפר עליכם: ולוידוי מעשר וכו': דכתיב [12]ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקדש מן הבית וסמיך ליה [13]היום הזה ה' אלהיך מצוך: לסמיכה ולשחיטה: דכתיב [14]וסמך ושחט וכתיב בה בשחיטה [15]ביום זבחכם ולתנופה דכתיב [16]ביום הניפכם את העומר ולהגשה דאיתקש לתנופה דכתיב [17]ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאות והניף והקריב ולמליקה ולקמיצה ולהקטרה ולהזיה דכתיב [18]ביום צוותו את בני ישראל ולהשקיית סוטה אתיא תורה תורה כתיב הכא [19]ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת וכתיב התם [20]על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט

מה

קמ"ל. כיון דהאי אחד לאחד משום ספירה היא מדוגמת ספירת ז'. כל ספירה דיממא היא דכתיב וספרה לה שבעת ימים (ויקרא טו): **מקדמי.** מקדימין: **מחשכי.** מעריבין: **ת"ש והיה לנו הלילה למשמר והיום למלאכה.** ש"מ כל זמן שעסוקים במלאכה קרי יום ולא קדמותא ומשכותא: **מתני' כל היום כשר.** ואע"ג דקיימא לן זריזין מקדימין למצות דכתיב וישכם אברהם בבקר (בראשית כב) אפילו הכי כשר כל היום: **לוידוי פרים.** פר העלם דבר של צבור ופר כהן משיח שמתודין עליו חטא שהביאוהו עליו כדאמרינן במסכת יומא (דף לו:) והתודה על חטאת עון חטאת כתיב הכא וכפר עליו הכהן (ויקרא ד) וכתיב התם ביום הכפורים יעמד חי לפני ה' לכפר עליו וגו' (ויקרא טז) מה להלן כפרת דברים וביום כדיליף לקמן אף כאן כפרת דברים וביום: **למליקה.** של עוף: **לקבלה.** לקבלת הדם: **להזיה.** לזריקת הדם והזיית פרים הנשרפין וחטאות הפנימיות שהיא זריקה שלהן: **גמ' בכפרת דברים.** וידוי. במס' יומא (דף לו:) מסיים לה אתה אומר בכפרת דברים או אינו אלא בכפרת דמים הרי הוא אומר ושחט את פר החטאת אשר לו למדנו שעדיין לא נשחט הפר: **כי ביום הזה יכפר עליכם.** אלמא כפרתו ביום: **והניף והקריב.** והקרבה היא הגשה דאי אפשר לומר הך הקרבה היא הקטרת הקומץ דהא כתיב בתריה וקמץ והקטיר ומה היא הגשה מגיש את המנחה ומגיעה בקרן מערבית דרומית של מזבח כנגד חודה של קרן ואח"כ קומץ ומקראי יליף לה במסכת סוטה (דף יד:) ובמנחות (דף יט:): **לקמיצה ולהקטרה.** בהקטרת קומץ קאמר שהיא במנחה כנגד זריקת דם בזבחים ואינה כשרה אלא ביום אבל הקטר חלבים ואברים תנן במתני' דכשרים כל הלילה: **ביום צוותו.** להקריב את קרבניהם וכל הני הקרבת הקרבן נינהו דאילו הקטרת קומץ הקרבה (א) היא וקמיצה איתקש להקטרה דכתיב וקמץ והקטיר. מליקת עוף מליקתו והזייתו כאחת והזייתו היא הקרבתו. קבלת דם הקרבה קרי לה דאמר מר (חגיגה דף יא.) והקריבו זו קבלת הדם. א"נ להקריב כל צורכי הקרבה קמיצה ומליקה וקבלה כולן צרכי הקרבה הן ואי אפשר בלא הן אבל הגשה ותנופה אין מעכבין:

משפט

ספירה ביממא היא. מכאן קשיא לפירוש רש"י דכיצד צולין (פסחים דף פא. ושם) דפריך ולר' יוסי דאמר מקצת היום ככולו וזבה שראתה בשבעה לספירתה אינה סותרת אם כן זבה גדולה לדידיה היכי משכחת לה ומשני [בראתה כל שני] בין השמשות דלא הוי סוף היום ותחלת האחר בטומאה וקשיא אמאי לא אמר בראתה בלילות דהא ספירת לילה לאו ספירה היא ונמצא שכל היום טמא כיון שתחילתו הוי טמא וי"ל דסבר ר' יוסי דסוף היום מהני לשמור כמו תחלת היום וה"נ משמע פרק שני דנזיר (דף טז.) בסופו דקאמר [לר"י זבה גמורה] היכי משכחת לה אי דחזי בפלגא דיומא אידך פלגא ליהוי לה שימור ואם תאמר אם כן רבי יוסי דסבר מקצת היום ככולו א"כ היה לו להקשות ר' יוסי ככותאי אמרה לשמעתיה כדקפריך לרב בנדה (דף סט.) וי"ל דכותאי אמרי אפי' מיום ראשון שפסקה בו דסופרתו ליום ראשון ור' יוסי לא אמר אלא מיום שבעה(ט): **והא** קי"ל דעם צאת הכוכבים ליליא הוא. ואם תאמר כיון דקיי"ל דבצאת הכוכבים הוי ליליא א"כ אמאי פליגי ר' יוסי ור' יהודה בבין השמשות(פ) לימרו בצאת הכוכבים וי"ל דאף בשיעור צאת הכוכבים יש חילוק שיש כוכבים נראין ביום(ל): **והיה** לנו הלילה למשמר. קשיא דהא אמרינן בברכות (דף ב: ושם) גבי צאת הכוכבים לילה הוא ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר דכתיב והיה לנו הלילה למשמר ואמאי לא הוי ראייה גמורה כדמפקינן הכא מקרא ויש לומר דהתם בעי לאסוקי דזמן שכיבה דגבי ק"ש הוי צאת הכוכבים ומש"ה קאמרינן התם דאין זו ראייה גמורה דנהי דהוי לילה באותה שעה מ"מ לא הוי זמן שכיבה לכל אדם: **ולוידוי** יוה"כ דתניא. קשיא אמאי איצטריך למימר האי כיון דתנא כל היום כשר לסמיכה והא הוידוי אינו אלא בשעת סמיכה וי"ל דאי לאו האי הוה אמינא דוידוי זה (ק)(כוידוי) דשאר סמיכות דאינו כשר כל היום ויגרום נמי לסמיכה שלא תהא כשרה כל היום כשאר סמיכות משו"ה איצטריך למתני הוידוי: **לקמיצה** ולהקטרה דכתיב ביום צוותו. אבל שחיטה לא מפקינן מהאי קרא דלאו עבודה היא שהרי כשרה בזר וקרא משתעי בעבודה דכתיב להקריב את קרבניהם וכן תנופה והגשה אין צריך בהו כהן במנחה לפני הקמיצה: **כל** הלילה כשר לקצירת העומר. אומר ר"ת שאם שכח לברך בלילה לא יברך ביום כדמשמע בהאי סתמא דמתני' דנהי דאיכא סתמא במנחות (דף עא.) דתני נקצר ביום כשר בדיעבד מ"מ סתמא דהכא עדיפא דהא קתני לה גבי הלכתא פסיקתא דדינא ועוד נראה דאפי' למאן דמכשר קצירת העומר ביום דיעבד מודה הוא גבי ספירה דאין לברך ביום משום דשנה עליה הכתוב לעכב דכתיב (ויקרא כג) תמימות ואי אתה מוצא תמימות אלא כשאתה מונה בלילה וכן כתוב בהלכות עצרת ובה"ג כתב דהיכא דאינשי לברך בלילה ימנה למחר בלא ברכה וכן הלכה אבל אם שכח לילה ויום לא ימנה עוד בברכה דבעינן תמימות וליכא ואחר שבירך על הספירה אומר יה"ר שיבנה וכו' מה שאין כן בתקיעת שופר ולולב והיינו טעמא לפי שאין (ב) אלא הזכרה עתה לבנין ביהמ"ק אבל לשופר ולולב יש עשיה:

ולהקטר

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פ"א מהל' מגילה הל' ג סמג עשין מד"ס ד טוש"ע א"ח סימן תרפז סעיף א [וטור סימן תרפח]:

מב ב מיי' פ"ג מהל' חנוכה הלכה ט:

מג ג טוש"ע א"ח סימן תקפח סעיף א:

מד ד מיי' פ"ז מהלכות לולב הלכה י סמג עשין מד טוש"ע א"ח סימן תרנב סעיף א:

מה ה מיי' פ"ג מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טוש"ע א"ח סימן רפו סעיף א:

מו ו מיי' פ"ד מהלכות מעשה הקרבנות הל' ו סמג עשין קפג:

מז ז מיי' פ"ב מהלכות עבודת יוה"כ הל' ז:

מח ח מיי' פ"א מהל' מעשר שני הל' ד [טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף קמב]:

מט ט מיי' פ"ב מהל' עבודת יוה"כ הל' ז:

נ י מיי' פ"ד מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ו סמג עשין קפג:

כ [מיי' פ"ו מהל' פרה הל' כ]:

נא ל מיי' פ"ד מהל' סוטה הלכה ב סמג עשין ט:

נב מ מיי' פ"י מהלכות רוצח הלכה ה סמג עשין עח:

נג נ מיי' פ"א מהל' טומאת צרעת הלכה ג סמג עשין רלו ורלז:

נד ס מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל' ז סמג עשין קנט:

נה ע פ מיי' פ"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' ו סמג עשין קפג:

נו צ מיי' פ"ב מהלכות עבודת יוה"כ הל' ו:

◆

גליון הש"ס

גמרא דכתיב וסמך ושחט. עיין מנחות דף נג ע"ב תוס' ד"ה ידי: תוספות ד"ה לקמיצה וכו' וכן תנופה והגשה. עיין קדושין דף לו ע"א תוס' ד"ה הסמיכות ועע"ש:

◆

תורה אור השלם

1. ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: בראשית א ה
2. ואנחנו עשים במלאכה וחצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים: נחמיה ד טו
3. גם בעת ההיא אמרתי לעם איש ונערו ילינו בתוך ירושלם והיו לנו הלילה משמר והיום מלאכה: נחמיה ד טז
4. והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם: אסתר ט כח
5. ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם יי: תהלים קיג ג
6. זה היום עשה יי נגילה ונשמחה בו: תהלים קיח כד
7. ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני יי אלהיכם שבעת ימים: ויקרא כג מ
8. ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם: במדבר כט א
9. אלה מועדי יי אשר תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה ליי עלה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו: ויקרא כג לז
10. והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו: ויקרא טז ו
11. כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו: ויקרא טז ל
12. ואמרת לפני יי אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי: דברים כו יג
13. היום הזה יי אלהיך מצוך לעשות את החקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך: דברים כו טז
14. וסמך את ידו על ראש קרבנו ושחטו אתו לפני אהל מועד וזרקו בני אהרן את דמו על המזבח סביב: ויקרא ג ח
15. ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום השלישי באש ישרף: ויקרא יט ו
16. ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים בן שנתו לעלה ליי: ויקרא כג יב
17. ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאת והניף את המנחה לפני יי והקריב אתה אל המזבח: במדבר ה כה
18. אשר צוה יי את משה בהר סיני ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם ליי במדבר סיני: ויקרא ז לח
19. או איש אשר תעבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והעמיד את האשה לפני יי ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת: במדבר ה ל
20. על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל: דברים יז יא

מסורת הש"ס

א) ברכות ב: פסחים ב., ב) [ברכות שם], ג) [צ"ל והיו], ד) [צ"ל משמר והיום מלאכה], ה) [צ"ל והיו], ו) [סוכה לח.], ז) מנחות עב., ח) [הא דלא תנא נמי להרכה עי' תוס' יומא כ: תוס' ד"ה אלא ותוספות זבחים פו: ד"ה אלא], ט) [צ"ל רב יוסף], י) יומא לו., כ) [סוטה יז: ע"ש בתוספות ד"ה מה משפט וכו' שדחו פרש"י ומפרשים באופן אחר], ל) [שייך לע"א], מ) [צ"ל והיו כו' משמר והיום מלאכה], נ) [בפסחים ד.], ס) [ויקרא טז], ע) [ועי' תוספות פסחים פא. ד"ה אי נמי וכו'], פ) [שבת לד:], צ) [ועי' תוספות פסחים ב. ד"ה והא], ק) [צ"ל אינו כוידוי], ר) [עיין תוספות מנחות ע. ד"ה מקמיצה], ש) שייך למתני', ת) [עי' תוספות מנחות סו. סד"ה זכר למקדש].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ביום צוותו וכו' הקרבה משמע וקמיצה: **(ב)** תוס' ד"ה כל הלילה וכו' לפי שאין עתה אלא הזכרה לבנין:

◆

מוסף רש"י

למאיר ובא קראו יום. משעה שמתחיל להאיר (פסחים ב.). **ואינהו מקדמי.** משכימים קודם היום, דלאו יממא הוא ולא הוי עד הנץ החמה והם מקדימין מעלות השחר, דהוי כמו מהלך ה' מילין (ברכות ב: ע"פ פסחים צג.). **ומחשכי.** ועושין מלאכה בלילה משקיעת החמה עד צאת הכוכבים (ברכות שם). **ת"ש והיו לנו הלילה משמר והיום מלאכה.** מדקאמר והיום מלאכה אלמא האי דעבר מעלות השחר עד צאת הכוכבים יממא היא (שם). **ולמוספין.** ובלבד שיקדמו מוספין לתמיד של בין הערבים, דאמר מר עליה השלם כל הקרבנות כולם (תמורה יד.). **ולהקטר חלבים ואברים.** מה שמתעכל מן המזבח מחזיר כל הלילה (מנחות עב.). **דבר שמצותו ביום.** כגון שחיטה וזריקת דמים דכתיב ביום צותו את בני ישראל וגו' (שם). **יום תרועה יהיה לכם.** יום ולא לילה (ר"ה כח. וע"ש לד.).

◆

רבינו חננאל

וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר. שנאמר ואנחנו עושים במלאכה [ו]חצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים, שמע מינה מעלות השחר ועד צאת הכוכבים יום הוא, שנאמר והיום למלאכה, כלומר לא היו עושים מלאכה אלא ביום. [מתני'] כל היום כשר לקריאת המגילה כו'. ירושלמי לקריאת המגילה, [שנא'] ביום אשר שברו אויבי היהודים וגו'. לקריאת ההלל, שנאמר זה היום עשה ה'. לתקיעת שופר, שנאמר יום תרועה יהיה לכם. למוספין שנא' ביום צוותו את בני ישראל, ואיתקש תפלת המוספין למוספין. לנטילת לולב, שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון וגו'. פי' לוידוי הפרים ולוידוי המעשר ולוידוי יום הכיפורים, לסמיכה, לשחיטה ולתנופה ולכפרה ולהגשה, לקמיצה ולהקטורה, למליקה ולקבלה, להזאה.